

bijdrage ook.
i. Beheer in
„christelijke
uud wezen.
Nu, dit doel
kwam een
stogen hoor-
k hoop, dat
ag naar ons
tenburgs —
vertellen van
e koppin bij
e met f 8.50
nd gedrukt:
k.
le vreugden.
kind. Want
e ontvangen.
t aanhaken.
e N.); f 1—
oegere en 'n
mek); f 2.50
(J. de K. te
af): giraal
de „stand-
enkt, dat de
Hartelijk be-
te schande
een plaatsje
t aula.
SCHILDER.

PRACTIJK

(III)

otaal onver-
tief. Die ge-
eens de taal,
i — en zou-
het meiske,
dracht. Niet
egen en zijn

k komen tot
e k e n n e n
en ongeken-
zo „in-het-
veel te wel-
gt: „Dit te-
stantse lan-
nis, ondanks
omt” (R. T.,
stellen op zijn
lijk tegenover
eerlijk tegen-
genover God
verder van:
behoeven wij
den zien, wat
is, en in de
op dat punt
ing, die iede-
nooit iemand
de, niet wer-
geestelijke
gekend, die
ig deden, een
die zij nooit
de wijze van
jen, oneerlijk-
ngen, met het
en of blikken,
angst, wrok,
(R. T., 240).
den de „con-
„alleen deze
zerkt” (R. T.,
il te zijn voor
krijgt hij het
ogen te zien”

als een soort
a t h a r s i s
dan ook zelf,
e van de psy-
ifs, dat Tour-
werd, dat hij
Hij zegt zelf:
ontdekkingen,
belangstelling,
shand van de
t, dat een pa-
daarvan gewe-
ed, waarin zij
genover de an-
haar dokter.
stelijke terrein
en nog ernst-
dat zij meer
dan van mijn
T., 241).

Dat Tournier hier reeds onmiskenbaar als psychiater werkzaam is, blijkt wel duidelijk uit dit verhaal; hier is n.l. een „fixatie” aan de „psychiater” ontstaan. Een wederzijdse binding, die het karakter aan kan nemen van een soort betovering. Deze dreigt trouwens bij elke geestelijke behandeling. Tournier constateert dan ook: „Geestelijken, artsen en ook wel leken, die de geschiktheid bezitten priesterlijke arbeid te verrichten, worden er dikwijls min of meer bewust van tegengehouden zich actief met de zielzorg in te laten, doordat zij bevreesd zijn voor de gehechtheid van de betreffende personen jegens hen, welke in de psychoanalyse „overdracht” wordt genoemd. Ik heb verscheidene predikanten, priesters, artsen en leken gekend, die de grootste moeilijkheden te verduren hadden met iemand, vaak patient, die hen vervolgde met zijn of haar opdringerige afhankelijkheid; trouwens, ik kan niet zeggen (zo zegt Tournier) dat ik er zelf altijd aan ben ontkomen” (T. G., 259).

In die „stille tijd” wil God ons dan bekend maken „Zijn plan met ons”. Ook hier maken wij weer kennis met een typisch Buchmanniaanse stelling! Wij moeten voor alles trachten „Gods plan met ons leven” te leren kennen en als wij dit te weten gekomen zijn, moeten wij, in gehoorzaamheid, ons leven daar-naar inrichten. Letterlijk schrijft Tournier: „God heeft een plan voor ieder mens. Zich aan dat plan houden, betekent, dat men zijn normale leven heeft. Het op fysiek, moreel en geestelijk gebied afwijken van dat plan, is wat ik levensfouten genoemd heb, en deze kunnen een noodlottige terugwerking op onze gezondheid hebben. De taak van de medicus is 't dus, de mens te helpen Gods plan met zijn leven te ontdekken, om zodoende tot de verwerkelijking van zijn normale leven te komen” (R. T., 70).

Waarom ziet Tournier nu het „afwijken van dit plan van God”? Wat zijn dan die „fysieke levensfouten”? „Onder de fysieke levensfouten staan naast overbelasting en onvoldoende lichaamsbeweging de voedingsfouten bovenaan: het gebruik van te veel vlees, te veel suiker, te veel zuur, alcohol, kortom het te veel op lekker eten uit zijn. Er bestaat ook een plan van God voor de voeding van de mens, waar men niet ongestraft van kan afwijken” (R. T., 32). „Er zijn ook”, zo zegt Tournier, „bepaalde functies in het organisme — de vegetatieve functies — die aan de wil van de mens ontsnappen. Zij zijn, als ik het zo mag zeggen, automatisch onderworpen aan Gods plan. Wanneer wij dus met die functies, waarin wij wel vrijheid van handelen gekregen hebben, ongehoorzaam zijn aan dat plan, heerst er innerlijk disharmonie. Het gaat er dan mee als met een blokkade, waarin een deel der bijen het goddelijk plan, dat hun instinct hun voorschrijft, zou volgen, terwijl de rest er zich aan zou onttrekken. Dat bijenvolk zou men ziek noemen”

't Is mijn broeder

door Argye M. Briggs. Uit het Amerikaans vertaald door Nel Bergmans. Uitgave J. H. Kok N.V. te Kampen.

We zijn heel erg blij met dit boek, want het is een goed boek en goede boeken zijn schaars tegenwoordig. Het is het verhaal van Josh Kenyon.

Zijn vader is een oud-militair, een Kolonel, verstaar in een vormen-godsdienst. Zijn broer heet Ran, een deugnet, de verwende lieveling van zijn vader, die opgroeit tot een misdadiger, het familiebezit opmaakt en krankzinnig wordt. Evert is een van de negerbedienden. Het donkere ras wordt in den huize Kenyon op een afstand gehouden. De bedienden, negers en negerinnen, worden niet mishandeld, maar evenmin behandeld als mens. laat staan als christen.

En daarmee is de stof gegeven voor een roman, die boeit van de eerste tot de laatste pagina. Maar het boek is niet alleen spannend, het is ook door en door Amerikaans. Wie wat wil weten van het leven in Amerika, leze dit boek. Het vertelt ons van de opvattingen van de gewone Amerikaan, van zijn gezinsleven, zijn kijk op het negervraagstuk, zijn godsdienst, zijn praktische aanpak van de dingen.

Maar dat is lang niet alles. Ofschoon Amerikaans tot in de kleinste details, is het een boek, dat u uzelf laat zien. Want dit boek is niet een godsdienstig boek, zoals Amerika er twaalf in een dozijn leveren kan. Dit boek blijft niet aan de oppervlakte, het graaft diep, zeer diep in de roerselen van het menselijk hart en het reikt daarom ver uit boven het Amerikaanse leven, het raakt ook uw leven zeer persoonlijk.

En dat is het wat dit boek waard maakt door ons allen gelezen te worden.

Het gegeven van deze roman ligt in de titel verankerd: „'t is mijn broeder”.

Josh wordt geconfronteerd met het Schriftwoord: wie zijn broeder haat, is een doodslager, en later, wanneer hij dit woord begint te begrijpen, met dat andere woord: Wie tot zijn broeder zegt Raka, die is strafbaar door het helse vuur. En wanneer hij eindelijk ook dat heeft leren verstaan, komt hij in aanraking met nog een ander woord der Schrift: hebt uw broeder lief.....

En ook dat leert hij.

Hij wordt op tweeërlei wijze met deze eis der Schrift geconfronteerd. In de eerste plaats met zijn natuur-

(R. T., 225). Hier begrijp ik echter Tournier niet: de vegetatie-functies zijn niet aan onze wil onderworpen. Zij ontsnappen aan onze wil. Goed! Maar, zou ik dan met die functies ongehoorzaam zijn aan Gods wil? Ik kan er toch pas on-gehoorzaam aan zijn, als zij op enterlijke wijze wel aan mijn wil onderworpen zijn! Zo poneert Tournier verder ook de „wet van de 3-voudige rust”: de rust van de winter, van de Zondag en van de nacht! Hij omschrijft deze als volgt: „Ten eerste (is daar) de jaarlijkse rust, waar de natuur ons het voorbeeld van geeft: zij rust in de winter. En men zou zich kunnen indenken, dat wintervacantie gunstiger is dan zomervacantie. In de tijd, waarin het gebrek aan zonneschijn ons van een deel der zonnekracht berooft, zijn een paar weken in de bergen, in de sneeuw met sterke ultraviolette straling, ongetwijfeld de beste vakantie en wellicht komt eenmaal de dag, dat de onderwijsautoriteiten dat zullen inzien. Hippocrates gaf reeds de raad om in de winter arbeid en voeding te verminderen — hij schreef zelfs een enkele maaltijd per dag voor! — om zich zo naar de wet der natuur te richten. Vervolgens de wekelijkse rust, naar Bijbels voorschrift: op dit punt behoeft men niet te wijzen op de fout van ontelbare mensen, die zich op Zondag meer vermoeien dan in de week. En tenslotte de nachtrust, waarop Christus zo met nadruk wijst en welke onze beschaving, met haar perfectieoning van het kunstlicht, zo sterk beknot heeft” (R. T., 123).

Wat dit alles voor invloed op Tournier's praktijk heeft, blijkt wel uit zijn mededeling, dat hij de laatste jaren een steeds groter aantal..... gezonden (!) te „behandelen” krijgt (R. T., 76). „De beweegreden voor hun doktersbezoek was iets geheel nieuws. Uit liefde tot God, uit verlangen Hem te gehoorzamen en hun beste krachten en talenten aan Zijn dienst te wijden, wilden zij tot groter zelfkennis komen, om hun leven, hun gedragslijn, hun voeding en hun rust beter naar Zijn plan te regelen. Het is heerlijk (zo zegt Tournier) voor een dokter om op die manier een gezonde te kunnen helpen zijn gezondheid nog te verbeteren en zijn maatschappelijk rendement te verhogen. Het is, als ik mij zo mag uitdrukken, hem helpen een positieve gezondheid op te bouwen: niet een gezondheid om niet ziek te worden, maar een gezondheid om beter te kunnen dienen” (R. T., 76).

Ik vermoed zo, als ik dat hier reeds zeggen mag, dat zulke mensen Tournier opzoeken, omdat zij, vermoedelijk evenals hijzelf, „een hang zullen hebben naar het buitengewone, en een afkeer van het alledaagse en eentonige leven”; misschien ook wel „een complex tegen het normale leven”.

Dit zijn geen „gewone patienten” meer; noch lichamelijk-, noch geestes-zieken.

P. JASPERSE.

LITERATUUR EN KUNST

lijke broeder, die hem veel kwaad berokkend heeft en voor wie hij desondanks, toch dertig dollar per maand van zijn karig weekloon gaat opbrengen, wanneer deze in een inrichting moet worden verpleegd.

Maar daar is ook die andere broeder, die neger Evert, die stille jongen, die „bekeerd” wordt en als christen leeft, voor dokter gaat studeren en later, wanneer Josh getrouwd is en op de olievelden zijn brood verdient, na jaren verwijdering hem weer in de weg treedt. Josh heeft nooit iets met deze bediende van zijn vader gehad. Integendeel, hij hield wel van de vrome, stille jongen, maar hij was een neger, en die gaf je geen belangstelling. Maar God drukt hem ook hier met de neus op de eis van de Schrift, ook Evert is zijn „broeder” en dat beseft hij pas op de laatste pagina van het boek, want dan is ook Josh „bekeerd”, heeft hij de KERK mogen zien, de onmisbaarheid van de gemeenschap der heiligen en dan zal er Avondmaal gevierd worden. Amerika heeft kerken voor blanken en voor negers gescheiden. Maar het is een bijzondere dienst, want de zoon van Josh is domine geworden en de neger-dokter Evert leeft zo mee met het gezin van de zoon van zijn vroegere meester, dat ook hij, zij het op de galerij, deze dienst wil bijwonen. En dan gaat daar beneden 't brood van hand tot hand en wanneer ook de bekertjes met wijn rondgaan, ziet Josh plotseling, daar op de galerij de neger, zijn oude vriend, en dan gaat er iets opzien-barends gebeuren.

Josh gaat met brood en wijn naar boven en neemt plaats naast Evert en deelt met hem de Avondmaals-tafel, terwijl de jonge predikant daar beneden zegt: „Want zo dikwijls als gij deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt gij de dood des Heren, totdat Hij komt.....”. En dan drinken Josh en de neger Evert samen.

„Eén Heer, één geloof, één doop.....”.

Men moet Amerika kennen om te begrijpen, wat deze overwinning zeggen wil.

Maar laat ons de hand in eigen boezem steken. Ook u en mij wordt dagelijks in het oor gefluisterd: „'t is uw broeder.....”.

Of het gereformeerde mensen zijn, die in dit boek optreden? Neen, dat niet. Want Amerika heeft zo goed als geen gereformeerden.

Maar we belijden in art. XXVII van de Ned. G. B.,

dat „deze kerk verspreid en verstrooid is door de gehele wereld, nochtans tezamen gevoegd en verenigd zijnde met hart en wille in één zelfde Geest, door de kracht des geloofs”.

Krachtsens dit artikel zeggen wij: dit is een christelijk boek, en *Eni* reikt het ver boven het gewone Amerikaanse genre van z.g. „christelijke lectuur” uit, omdat deze auteur zijn stof laat uitgroeien tot kerk-vergaderend werk en in de gemeenschapsoefening aan de Dis des verbonds, het rassenvraagstuk inderdaad „oplost”, op de enige manier, waarop ook Amerika dit zijn probleem alleen maar zal kunnen oplossen.

Dezer dagen zagen we ergens een aankondiging van een nieuwe druk van het boek „Zoon van Amerika”, het opzienbarende boek, dat zijn stof vond in de „black belt” van Chicago. Ook dat werk zoekt de oplossing van het rassenvraagstuk. Maar we beluisteren daarin het lied van Lamech, die een man dood sloeg om een wond en een jongen om een bull. Dit boek zingt het lied van de verlorne kerk, dat niet het lied is van de krachtmens, die eenling bleef, maar het gezang van de grote schare, uit alle geslachten, tongen en natien.

Ik zeg: ik ben blij met dit boek en ik hoop op herdrukken, want, wat ditmaal uit Amerika kwam was goed, heel goed, een verrijking voor onze positieve christelijke lectuur.

De vertaling was in goede hand en de firma Kok zorgde voor een smaakvolle en degelijke uitvoering. Gaarne aanbevelen. R. v. R.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Prof. Dr G. C. v. Niftrik en de V.U.

Het tijdschrift „Kerk en Theologie”, waaraan allerlei Hervormde theologen meewerken, en dat eens in de drie maanden verschijnt, geeft in elk nummer een interessante kroniek, welke verzorgd wordt door prof. Van Niftrik en dr. A. F. N. Lekkerkerker.

In de kroniek, geplaatst in het nr dat enige weken geleden verscheen (3e Jrg., No. 1, 1952), schrijft prof. Van Niftrik vrij uitvoerig over dr. C. J. Honig. Deze zoon van de vroegere Kamper dogmaticus was en erelid en reunist van S.S.R. Gezien de houding van dr. Honig inzake de gebeurtenissen binnen S.S.R., met name binnen de afdeling Amsterdam, had G. Puchinger in zijn blad „Polemion” laten weten, dat hij niet gerust was over de houding van dr. Honig inzake de barthaanase agitatie binnen genoemde afdeling. In „Polemion” van 15 Dec. 1951 deelt Puchinger mede, dat het „trouweloze” (de benaming is van Puchinger zelf en, naar ik meen, terecht gebruikt in dit verband) erelid van de afdeling Amsterdam meende te moeten heengaan in zijn hoedanigheid en van erelid en van reunist. Deze mededelingen worden ook verstrekt in de kroniek waaraan prof. Van Niftrik deze merkwaardige zin toevoegt: „De heer Puchinger constateert met enige voldoening, dat hij weer gelijk had”.

Nu is dr. C. J. Honig ook curator van de Vrije Universiteit. Vandaar dat Puchinger, in rechtmatige zorg over deze curator, een duidelijke vraag stelt, ook overgenomen in de kroniek: „En tot de gehele Gereformeerde Gezindte neem ik de vrijheid als gereformeerd medelid deser Gezindte een vraag openlijk voor te leggen: Is het gerechtvaardigd dat een figuur van de principiële ligging van dr. C. J. Honig, die, naar thans openlijk bewezen is, de Amsterdamse S.S.R.-studenten zonder enige verdiediging in het jaar van de Groen-herdenking heeft overgegeven aan het Barthaanase penetratiefront, nog langer curator zij van de Vrije Universiteit? Stel deze typisch Groenlaanase vraag thans openlijk en alom!”

Prof. van Niftrik vindt deze „onbeschaamdheid” daarom de moeite van behandeling in zijn kroniek waard, omdat de V.U. in het geding is. Als deze volbloed barthaan belangstelling gaat krijgen voor de V.U. dan mag het wel in de krant! Hij antwoordt op zijn eigen vraag of de V.U. nu ook gaat meedoen met de grote schoonmaak, aldus: „Dat kan interessant worden, nu er juist zoveel nadruk op wordt gelegd, dat de Vrije Universiteit maar niet een universiteit is van de Gereformeerde Kerken, maar van de Gereformeerde Gezindte, waartoe ook Hervormden kunnen behoren. In een kerkblad van Kerkeraad en Jeugdraad te Honselersdijk las ik de mededeling, dat er aan de V.U. 230 Hervormde studenten studeren en dat drie Hoogleraren plus één lector beëldend lidmaat der Hervormde Kerk zijn. M.a.w.: de Vrije Universiteit ook voor Hervormden acceptabel! Wij willen het gaarne geloven. Als nu dr. Honig er maar niet wordt uitgezet! En als we eens duidelijk horen mogen waar de grenzen van de Gereformeerde Gezindte precies liggen. Ik vrees met grote vrees, dat naar het inzicht van de leidende figuren ter Vrije Universiteit nogal een behoorlijk deel der Hervormde Kerk daar buiten zal vallen”. (Vetgedrukte woord in het origineel cursief gedrukt, Z.).

Ik laat de polemiek met prof. Van Niftrik graag over aan Puchinger, hij heeft daarvoor een heel blad beschikbaar. Ik geloof, met prof. Van N., dat het verbazing kan wekken als de V.U. voor Hervormden acceptabel is; als de V.U. metterdaad acceptabel is dan pleit dat alvast niet voor de huidige lijn van de V.U. Ook over die grenzen van de Geref. Gezindte zou ik graag meer horen. Dat wordt wel eens tijd, Aangezien ik vooralsnog meen, dat die „Gereformeerde Gezindte” een fictie is, zal ik over die grenzen wel niet nader ingelicht worden. Ik deel echter niet die vrees van prof. Van N. t.a.v. het inzicht van de leidende figuren van de V.U. De getallen die prof. Van N. verschaft spreken in dat opzicht een te duidelijke taal. Het opportunisme in die kringen enigermate kennende, meen ik te mogen verwachten, dat men aan die kant alles zal vermijden wat het ongenoegen met Hervormden zou kunnen opwekken.

Dat prof. Van N. bij voorbaat de leidende figuren in V.U.-kring wil waarschuwen voorzichtig te zijn, blijkt, dunkt me, uit zijn kroniek niet onduidelijk. Nadat de

hooggeleerde kroniek-schrijver zich even heeft beziggehouden met ds S. J. Popma, die constateerde, dat er in Gereformeerde (lees: synodocratische, Z.) kringen bereidheid bestond tot incidentele samenwerking met Hervormden, merkt hij op — en dat vormt tevens het slot van dit deel van zijn kroniek —: „Moeten we nu ook érg blij zijn, dat de Vrije Universiteit „incidenteel” met Hervormden samenwerkt: drie Hervormde hoogleraren en één lector?”

Het zal interessant zijn in de komende jaren waar te nemen hoe de Vrije Universiteit zich ontwikkelt. Zij wordt steeds groter; er komen nieuwe faculteiten bij; het aantal studenten neemt toe. Daardoor komt de Vrije Universiteit voor problemen te staan, die zij vroeger zo niet heeft gekend. Gezien het daar toenemend aantal Hervormde studenten, heeft ook de Hervormde Kerk belang bij de gang van zaken aldaar. En daarom interesseert het ons wat er terecht zal komen van de „typisch Groeniamse” alarmkreet van de heer Puchinger. Daarom interesseren ons de verdere lotgevallen van dr C. J. Honig als curator der Vrije Universiteit.”

Misschien zal niet iedereen hier direct een duidelijke dreiging beluisteren aan het adres van curatoren der V.U. Naar het mij voorkomt is de tendenz ineens doorzichtig als men het laatste citaat nog eens herleest aan de hand van deze vraag, die prof. Van N. in hetzelfde onderdeel van zijn kroniek stelt: „Kan men er zich nu nog langer over verbazen, dat Hervormden, die hun Kerk niet (in het origineel cursief gedrukt, Z.) als organisatorisch dak boven hun „modaliteit”, maar als Kerk ernstig nemen, tegen zulk een incidentele samenwerking de allergrootste bezwaren hebben?” Hier laat prof. Van N. aan duidelijkheid niets te wensen over. Nog wat meer Hervormde studenten aan de V.U., nog wat meer hoogleraren en het wordt tijd een dikke „vinger in de pap” te eisen.

Vandaar, dat het waarlijk geen kwestie is van ziekelijke belangstelling interesse te tonen t.a.v. de lotgevallen van curator-Honig. Want wie de dingen maar wil zien zoals ze zijn, kan zonder moeite constateren, dat de actie-Thijs Booy onbekommerd voortgaat, welk feit gevolgen moet hebben ook ten aanzien van de V.U. en het curatorium daarvan. Wie gedurende een aantal jaren met aandacht „Polenios” heeft gelezen zal niet al te veel moeite hebben met de beoordeling van deze curator.

Ik ben nooit leerling van de V.U. geweest, en wens dus niet de pretentie te voeren met alle mogelijke V.U.-zaken volledig op de hoogte te zijn. Het gaat er mij trouwens niet om zelfs maar een lijst van bezwaren tegen de V.U. samen te stellen. Er zijn er echter onder ons, die vanwege hun grote waardering voor de hoogleraren Dooyeweerd en Vollenhoven moeilijk een afkeurend woord t.a.v. de V.U. kunnen horen.

Men kan zulke belangstellenden toch vragen: „Geloof U ook niet, dat het doorwerken van de Thijs Booy-actie in gebonden kringen gevolgen moet hebben voor de V.U., zowel t.a.v. curatorium en hoogleraren van de V.U., als t.a.v. de studenten-bevolking van die universiteit?”

Het zal niet haten op te merken: „Men poogt toch een dam op te werpen tegen de activiteit van Thijs Booy e.a.?” Een symposium als van prof. dr S. U. Zuidema e.s.: „Gereformeerden, waarom?” en allerlei artikelen in het blad „Waarheid en Eenheid” blijven onvruchtbaar; men laat immers „1944” buiten beschouwing of verzet zich er tegen? Van die kant hoeft men derhalve in deze aangelegenheid geen effectieve steun te verwachten.

Het lijkt me dan ook te liggen in de lijn der huidige ontwikkeling, te verwachten dat men vooralsnog geen termen aanwezig zal achten om dr C. J. Honig ongeschikt te verklaren als curator der V.U. Anders gezegd: steeds meer van het goede van dr Abr. Kuyper gaat behoren tot de serie „overwonnen standpunten”. Het zal goed zijn — ook al is de V.U. een inrichting waar het merendeel der leerlingen behoort tot de mondige leden der kerk, althans kan behoren — niet slechts te spreken van „Bedum” en „Hardegarijp”, maar ook van „V.U.-Amsterdam”. Ook al is het spijtig genoeg, dat we de opscherping onzer waakzaamheid moeten danken aan prof. dr G. C. van Niftrik! De dank voor deze — overigens allerminst bedoelde — medewerking zij hem gaarne gegund. Kampen. Drs J. M. ZINKSTOK.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

„Zij haatten hem, en konden hem niet vredelijk toespreken”. Gen. 37:4.

Vader Jacob had dwaselijk gedaan, door het duidelijk te laten merken, dat hij Jozef liefhad en bevoorrechtte boven zijn andere zonen. En vreselijk waren de gevolgen.

De eenheid, de harmonie, de vrede in het gezin werd daardoor wreed verstoord. Het evenwicht was verbroken door het onvoorzichtig en onverantwoord optreden van de vader zelf; de verhoudingen waren scheef getrokken, met al de bittere gevolgen daarvan, die heel scherp getekend worden in dat éne woord: zij haatten hem! De broeders haatten Jozef.

Reeds nu willen wij er de aandacht op vestigen, dat, hoewel Jacob door zijn wijze van doen de aanleiding was geweest van deze wanverhouding in de familiekring, de broeders toch niet vrijuit gingen. Dat zij hun broeder haatten, dat was hun zonde. Ondanks de schuld, die hun vader daaraan had. Zelfs dan nog hadden ze Jozef moeten blijven liefhebben.

Het is hetzelfde, wat wij moeten constateren bij alle geven-ergernis. „Wee der wereld van ergernissen”, sprak eenmaal de Heiland, Schrikkelijk is het, ook maar één der kleinen te ergeren. Maar als door die ergernis straks de kleine er toe komt, van de Here af te wijken, en geen lust te hebben in Zijn dienst, en zich niet bekeert, dan zal hij om zijn eigen zonde verloren gaan, om zijn eigen ongeloof, en zijn

eigen onwil. Een vreselijk oordeel trof Bileam, toen hij oorzaak was, dat de Israëlieten zich koppelden aan Baäl-Peor, maar het pleitte Israël niet vrij, en zwaar heeft de Here Zijn volk, dat viel in de strikken, door toedoen van Bileam voor hen gespannen, gestraft.

De Schrift leert beide: Heel erg is het, aanleiding of oorzaak tot zondigen te geven; maar ook heel erg is het, door die ergernis zich te laten verleiden.

En daarom sta voorop: De broeders deden kwaad, toen zij hun broeder haatten; maar ook vader Jacob deed kwaad, toen hij hun daartoe aanleiding gaf; en deze zondige weg voor hen effende, en op de goede weg, de weg der liefde, struikelblokken legde voor hun voeten.

Nu is het merkwaardig, dat er staat: „De broeders haatten Jozef”. Het zou meer voor de hand gelegen hebben, dat zij hun vader haatten. Jozef deed hun niet het minste kwaad. Zeker, hij bracht hun kwaad gerucht tot hun vader. En in de kanteekening wordt uitgesproken, dat ook dit een der oorzaken was, waarom zij hem haatten. Maar de Schrift zelf meldt dat niet. En dus mogen wij dat ook niet als oorzaak aanvoeren, hoewel het ons als waarschijnlijk moge voorkomen. Zeker weten we: „Als nu zijn broeders zagen dat hun vader hem boven al zijn broeders lief had, haatten zij hem”. En daarom nog eens: het zou voor de hand gelegen hebben, dat zij deswege hun vader zouden hebben gehaat. Zij ondervonden toch, dat vader verkeerd deed; vader trok Jozef voor. Daarover trof Jozef toch geen schuld. En toch lezen we er niet van, dat zij zich ergerden over het doen van vader; maar wel dat zij haat koesterden tegen Jozef.

Hetzelfde, dat wij steeds weer aantreffen, ook bij onze kinderen. Als een leerling de twijfelachtige eer geniet, „lieveling” van de onderwijzer te zijn, keert de haat der klas zich tegen die leerling en moet hij het vaak ontgelden, buiten school. In onze gezinnen preces hetzelfde. Spreekwoordelijk wordt het wel eens zo uitgedrukt: „De hond bijt de stok, waarmee hij geslagen wordt, maar niet, die hem daarmee slaat”.

Toch is dat niet zo vreemd, als het lijkt. De broeders en Jozef hoorden bij elkaar; vormden een geheel, waarin elk zijn plaats had; elk zijn eigen rechten, zijn eigen verzorging en bescherming, maar alles onder de hoede van hun ene gemeenschappelijke vader. Waarin zij ook verschilden, wat leeftijd en kracht en karakter betrof, wie ook hun moeder mocht zijn, een der beide vrouwen van Jacob, of een van de twee dienstmaagden — ze waren alle zonen van vader Jacob. Zo stonden ze bekend naar buiten bij de inwoners des lands, zo geyoelden ze zich in de aarts-vaderlijke tent. Dat was de mystieke band, die hen samenbond.

Maar zie, nu wordt die eenheid verstoord. Voor één hunner wordt die vader meer dan bij voor de anderen was; en zijn „teveel” voelen zij als hun „tekort”. En zo wordt in hun harten de begeerte wakker, dat „teveel” van Jacob weg te werken, opdat er weer gelijkheid zij; en dat door hem hun liefde te onttrekken. En dan staat er: „Zij haatten hem”. Het was er hun niet in de eerste plaats om begonnen om het door vader Jacob begane onrecht jegens hen weer goed te maken; dan zouden ze zich tot hem hebben moeten wenden. Maar zij handelden, intuïtief, uit zelfhandhaving: de nu gebroken eenheid moest weer worden hersteld; daarom moest de rustverstoorder, de spelbreker, die niet meer paste in 't geheel, weg; zij duldten hem niet langer in hun midden; hij was niet meer hunner één, welnu, dan weigeren ze hem langer als zodanig te erkennen. Zelfs konden ze hem niet meer vredelijk toespreken; immers was de vrede, de overeenstemming, het één-zijn weg! In plaats daarvan was er een breuk, een tegenstelling ontstaan; hij tegenover al die anderen. Zo was er voor een vredelijk toespreken geen plaats meer.

We ondervinden het zelf dagelijks. Als er wat is tussen ons en onze broeders, dat scheiding maakt, zeker, kan kunnen we nog met elkaar verkeren, als het samenleven dit eist, maar het gesprek vlot niet meer; het hart blijft er buiten; we wisselen wel woorden, maar het is geen oefenen van gemeenschap.

Toch wil dat niet zeggen, dat elk der broeders Jozef een kwaad hart toedroeg, en een persoonlijke haat tegen hem koesterde. Straks, als hun haat een uitweg zoekt, en ze overeenkomen hem om te brengen, probeert Ruben hem nog stiekum te redden; en lukt het Juda nog hem bij het leven te sparen.

Alleen maar, zij stoten hem weg uit de broederkring. Te meer zelfs, als hij straks zijn dromen vertelt, en hij hun een toekomst schildert, waarin niet alleen zij, zijn broeders, maar ook zijn vader en moeder zich voor hem, Jozef, zullen neerbuigen. Dat maakt de maat vol; dan haten zij hem nog te meer en benijden hem.

HUISMAN.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Het bericht van het overlijden van Lodewijk van Deyssel, de laatste der „tachtigers”, der litteraire beweging van het jaar tachtig der vorige eeuw, deed mij weer eens grijpen naar zijn werken.

De greep was, geloof ik, niet ongelukkig, want het was een deel niet maar van zijn „Kritieken”, doch ook van zijn „Beschouwingen”.

Iets van zijn kunst en beoordeling van kunst, de afgod van de „jongeren” van die tijd, doch ook iets van zijn levensleer.

Want wij mogen niet vergeten, dat de achtergrond van hun kunstproducten een levensleer, een filosofie was.

Dit hadden die jongeren voor boven de modernistische kunstenaars van onze dagen, wier werk nog wel door de staat gesubsidieerd wordt, dat zij nog iets wilden zeggen.

Zij kenden nog de stelling van Vinet, dat de poëzie gedragen moet worden door een gedachte. Zij wilden ook begrepen worden, en daartoe riepen zij ontzaglijk luid tegen wat zij decadentie in de kunst achtten te zijn. Zij wilden ook genezen, al sneden zij hun ergste patiënten finaal aan stukken. Van Deyssel mocht nog zo minachtend kunnen spreken van de gewone man, naar zijn mening niet veel zaaks, maar die toch zich gelukkig mocht leren rekenen, dat boven het gemeen de groten der wereld, de ware kunstenaars, konden opstijgen tot ongekende hoogten, — hij had op zijn manier zijn volk, zijn stad Amsterdam lief.

De huidige Podium- en Libertinage-kunst, gesubsidieerd door de staat, die de les van Thorbecke glad vergeten heeft, scheldt ook, spreekt op hoge, trotse toon, maar het valt de gewone man toch moeilijk die kunst „woordkunst” te noemen; het „woord” op hetwelk de jongeren van na tachtig zo verliefd waren. De huidige „jongeren” stoten allerlei ruwe klanken uit, zoals de primitieve mens dit, naar men dan zegt, moet hebben gedaan, of zachte geluiden, zoals het kind, dat het praten nog moet leren.

En, zegt men: maar ik begrijp er niets van, dan antwoorden zij: dat behoeft ook niet. Wij willen niet wat zeggen, dat begrijpelijk is, hoogstens willen wij iets doen gevoelen. In de hoogste vorm is dat „zuivere poëzie”, louter klank, zoals de zuivere schilder-kunst is louter kleur. Met de werken Gods hebben wij niets te maken. Wij scheppen zelf.....

En het einde is, zoals van alle mystiek, het niets. Zo wilden de „tachtigers” het niet. Ook zij zochten, omdat zij het boze cliché wilden vermijden, naar eigen woorden, nieuwe woorden, omdat de oude taal-schat, waarnut de kunstenaar voldoende materiaal moet kunnen vinden om zijn gedachten te uiten — en als hij dit niet vermogt ligt het zeker aan hem zelf — maar het was er toch om te doen gedachten te uiten, die te kleden in het gewaad der schoonheid, zodat ook gewone stervelingen konden opgevoerd boven het platte alledaagse, dat zij geregeld om zich heen zagen, tot de verrukkelijke hoogten van echte kunst en schoonheid.

Zij, de zonen van het liberalisme, weinig wijzer dan hun vaders, echte individualisten en intellectuelen — hoezeer zij het laatste niet wilden zijn — kwamen in opstand tegen de liberalistische vervakkings, tegen de platvloersheid der, laat ik zeggen, „officiële”, door het grote publiek als kunst aanvaarde litteraire productie van die dagen. Zij walgden van de hulde, rijklijk gebracht in courant en tijdschrift aan het middelmatig, zelfs minderwaardig talent.

Zij verlieten de bron van hun denken niet, zij trokken de rug alleen maar op voor het water, dat zij daaruit traag zagen opborrelen.

En toen stormden zij met de overmoed van een opstandige jeugd op al die gewaande kunstuitingen in, met groot geweld en het geraas van hun vaak „dikke” woorden.

Er is aan herinnerd, dat het jonge geslacht van toen hongerig begerig greep naar deze nieuwe literatuur.

Jonge mensen houden van scherpe critiek, van grote woorden, van trotse gebaren. Alleen, als zij de eerbied kennen voor het Woord des Heren, begrijpen, of in elk geval beseffen zij, dat nederigheid gaat voor de eer en dat de Franse auteur gelijk had die zei: „la moderation suppose la puissance”. Alleen ware kracht kan bescheiden zijn in woord en gebaar. Wie werkelijk gezag uitoeft, heeft aan een wenk genoeg, om zich gehoorzaamd te zien. De ouder of de meester, die geen gezag heeft en de kracht daartoe mist, buldert van de morgen tot de avond. Als een veldheer een werkelijke overwinning heeft behaald, is het oorlogsbulletin buitengemeen sober. De feiten spreken haar taal.

Maar het ging toen als nu, wie zich gaarne „jongeren” noemen, omdat zij het recht menen te hebben ontevreden te zijn over de stand der zaken, die zij pas zijn gaan beleven, horen gaarne opgeschroefde taal en zien graag weidse gebaren.

Denk maar eens aan de gretigheid, waarmee het gebazel van een Thijs Booy thans door een hooggevoelende jeugd wordt ontvangen.

Echter — het was niet te loochenen, dat dáár, bij die „tachtigers”, was waarlijk genie: daar was in hun werken schoonheid; daar was wezenlijke kunst. En talrijk zijn de schone bladzijden, die zij nalieten en die wij ook thans nog even goed kunnen genieten als toen wij jong waren. Daar is in de lof van het „woord” door Van Deyssel stellig ook rhetorica, daar is een ietwat te veel, maar wie komt niet onder de bekoring van deze woordkunst?

En zo is het ook bij Van Eeden, Gorter, Verwey.